

Alojz Cindrič:

Od imatrikulacije do promocije, Doktorandi profesorja Franceta Veبرا na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v luči arhivskega gradiva 1919–1945

Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2015, 310 strani

Ljubljanska univerza je bila ustanovljena leta 1919 in bo kmalu praznovala svoj častitljivi jubilej – stoto obletnico delovanja. V želji, da bi ta svečani dogodek, ki si zagotovo zasluži širšo pozornost javnosti, čim lepše obeležili in proslavili, je nekatere članice Univerze že spodbudil k delu, da opišejo svoje zgodovinske korenine in predstavijo znanstveno, pedagoško in študijsko delo. Tako je Filozofska fakulteta v ta namen ustanovila novo knjižno zbirko z imenom Historia Fakultatis, ki jo bo izdajala Znanstvena založba fakultete z gradivom in temami razvoja posameznih oddelkov fakultete in vidnih osebnosti iz zgodovine univerzitetnega življenja. Ideja za prvo knjigo zbirke je dozorela tudi v mislih in besedi sociologa in zgodovinarja dr. Alojza Cindriča, ki ga že poznamo kot raziskovalca zgodovine visokošolskega študija študentov s slovenskega etničnega prostora in nas je že prijetno presenetil s poznavanjem zgodovine dunajskih študentov s Kranjske iz 19. in začetka 20. stoletja. Tokrat pa je pozornost usmeril na študijsko pot triindvajsetih doktorandov, ki so opravili doktorski izpit na Oddelku za filozofijo pri dr. Francetu Vebru v času med obema svetovnjima vojnama. Knjiga z naslovom *Od imatrikulacije do promocije: doktorandi profesorja Franceta Veبرا na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v luči arhivskega gradiva 1919–1945* je svojo prvo krstno uprizoritev doživela že letos poleti na Univerzi v Ljubljani s strokovnim predavanjem o profesorju Vebru in njegovih učencih ter s prikazom arhivskega gradiva, ki ga je avtor uporabil pri svoji raziskavi. Lično oblikovana knjiga poleg pestre in do zdaj še neraziskane vsebine izpostavi bogato arhivsko gradivo, ki ga hranita Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani ter arhiv Filozofske fakultete v Ljubljani. Predstavljene so vezane knjige univerzitetne matrike, kjer so podatki o vpisu rednih študentov, ter osebni izkazi (vpisnice), ki so jih študentje izpolnjevali vsak semester ob inskripciji – vpisu v kolegije oz. k posameznim predmetom. Najbolj zanimivi so izvirne doktorske disertacije, ki jih hrani arhiv Filozofske fakultete, ter dokumenti o doktorskih izpiti, ob prebiranju katerih je moč najti zanimive podatke o življenjepisih kandidata, strokovni oceni, ocenjevalcih, zapisnike o opravljenih izpiti in celo zastavljena vprašanja ter ocene, ki so jih dosegli. Prof. Veber se pri tem uvršča v sam vrh, saj podatki kažejo, da je v tistem času dosegel zavidljivo število triindvajsetih doktorandov in s tem presegel svoje kolege tako na Filozofski fakulteti kot celotni univerzi.

Prvi predstojnik in profesor Oddelka za filozofijo Univerze v Ljubljani je svojo študijsko pot najprej oblikoval v Gradcu pri znanem avstrijskem filozofu eksperimentalne filozofije Alexiusu Meinungu, kjer je doktoriral in prejel nagrado za svoje delo. Ljubljanska univerza ga je za profesorja sprejela v poletnem semestru leta 1920. Tu je intenzivno razvijal moderno filozofijo in dal viden pečat generaciji intelektualcev med obema vojnama. Verjetno zato tudi mnenja o njem, da je vsak študent, ki je dal kaj nase, želel poslušati profesorja. Vse to priča o veličini in pomenu njegovega dela, kar je tudi jasno izraženo v knjigi, ki z različnimi vsebinami kaže nov pogled na ta del akademsko še dokaj neraziskane prezrte zgodovine. Ob pregledu kazala se nam ponujajo zanimive vsebine. Z uvodnim naslovom Knjigi na pot profesor Andrej Ule predstavi avtorjevo delo in prizadevnost pri zbiranju materiala ter poseže tudi v vsebinski del z nekaj besedami o profesorju Vebru, ki je bil pomemben visokošolski učitelj in mentor

ter filozofski vzor številnim mlajšim generacijam. V predgovoru je avtor poudaril, da mu je že delo v dunajskem arhivu, kjer je proučeval bodočo slovensko intelektualno elito in spoznaval njihovo veličino, dalo misliti, da je potrebno preučiti tudi naše doktorande, zato se je sam lotil te naloge. Sledi opis avtorjevega uvodnega dela z vsebinsko predstavitev knjige: od pregleda gradiva, ki je vezano na začetke študija med študijem in ob zaključku študija z doktoratom, do orisa pridobivanja akademskih stopenj tako na ljubljanski kot dunajski univerzi. Navedena so tudi natančna navodila, po katerih se je bilo mogoče vpisati na univerzo in na njej opravljati izpite. Ker so doktorati osrednja tema te monografije, ni moč prezreti tudi zgodovinskega poteka in razvoja svečanega dogodka promocije. Ob raziskavi doktorata avtor ugotavlja, da sta besedi »doktor« in »magister«, ki sta sinonima za učitelja, starejši od besede »univerza«, ki se je oblikovala v srednjem veku. Naziv magister so podeljevali na artističnih fakultetah na prvi akademski stopnji, na višjih fakultetah – pravni, teološki in medicinski – pa doktor. Pri tem pa je pomembno načelo, da je bila podelitev doktorata priznanje za kandidata, da ga univerzitetni učitelj, pri katerem je študiral, jemlje za sebi enakega. Sledi opis predpisov za dosego doktorata, ki je bil po fakultetah različen. Na filozofski fakulteti dunajske univerze so bili potrebni opravljeni trije strogi ustni izpiti rigorozni: iz praktične filozofije, matematike in fizike ter splošne zgodovine, kar kaže študijski načrt iz leta 1752. Omenjene študijske usmeritve so pozneje povzeli slovenski izobraženci, ki so delovali na teh univerzah, se habilitirali in s tem pomembno prispevali k nastajanju nove Univerze v Ljubljani. Čeprav je bila slednja ustanovljena šele ob začetku 20. stoletja v novi državi skupaj s Hrvati in Srbi, prva prizadevanja za njeno ustanovitev v slovenskem prostoru zaznavamo vse od konca 17. stoletja. Po avtorjevem mnenju pa je pri tem pomembno spoznanje, da to ni bil le politični boj, temveč je ideja o slovenski univerzi spodbudila k delu številne slovenske znanstvenike, intelektualce in raziskovalce vseh strok. Le-ti so skupno nastopali že v šestdesetih letih 19. stoletja, ko je bilo še posebej pereče univerzitetno vprašanje in so o njem razpravljali na dijaških shodih, taborih, v kranjskem deželnem zboru, državnem parlamentu, ljubljanski občini in drugje. Končno realizacijo je ideja dobila z ustanovitvijo Vseučiliške komisije pri Narodni vladi, ki je vodila zadnje priprave za ustanovitev univerze in je imela ob ustanovitvi pet fakultet. Filozofska fakulteta je bila ena izmed petih ustanovljenih fakultet. Poleg filozofskih, historičnih in jezikovnih ved je ob ustanovitvi vsebovala tudi matematiko in naravoslovje. Kot ugotavlja dr. Cindrič, je bila prva naloga omenjene fakultete vzpostavitev in oblikovanje stolic v takšnem obsegu, da so bili slušatelji usposobljeni za poučevanje na srednjih šolah, saj je fakulteta poleg znanstvenega dela izobraževala tudi za profesorje. Po prvem študijskem načrtu iz leta 1920 je bilo predvideno 18 strok oz. glavnih predmetov. Da pa bi fakulteta lahko izvajala študij na ljubljanski univerzi, je morala najprej poenotiti in izdelati nov izpitni red, ki je omogočil nadaljevanje študija tudi tistim študentom, ki so študirali na avstrijskih univerzah oz. so tu absolvirali študij. Nov, začasni izpitni red, ki se je moral prilagoditi še novim predpisom beograjske filozofske fakultete, je pripravil profesor jezikoslovja, dr. Fran Ramovš. Po tem načrtu je bilo potrebno za dosego doktorata pripraviti disertacijo in opraviti en strogi izpit iz glavnega in stranskega predmeta ter t. i. filozofikum – filozofsko pedagoški predizpit, ki so ga kandidati opravljali že v splošnem delu diplomskega izpita in je bil predpisan za opravljanje učiteljskega dela na srednjih šolah. Ti novi začasni predpisi so ostali v veljavi do sredine dvajsetih let, ko je bilo konec začasnega, slovenskim razmeram prilagojenega izpitnega in študijskega reda. Obveljali so predpisi filozofske fakultete beograjske univerze s spremembami in dopolnitvami do leta 1947, ki so urejali študijski proces. Po teh predpisih so polagali doktorske izpite tudi doktorandi prof. dr. Vebra, ki so predstavljeni v drugem delu knjige z obsežnimi arhivskimi podatki o študijski poti doktoranda. Navedeni so čas imatrikulacije, datum absolutorija in promocije. Sledi naslov disertacije, inškrpcije

oz. so navedeni profesorji in predmeti, ki jih je slušatelj poslušal, ter življenjepis (curriculum vitae), ki ga je napisal kandidat. Poročila so namenjena opisu disertacije ter opisu glavnih in stranskih rigorozov, ki jih je ocenila izpitna komisija oz. posamezni profesorji. Na koncu je navedena ocena in zastavljena vprašanja na ustnih izpitih, na katera je odgovarjal kandidat. Po teh zapisih so predstavljeni vsi Vebrovi doktorandi, uspešni filozofi, med katerimi so tudi imena kot npr. Alma Sodnik, Stanko Gogala, Leon Žlebnik, Rudolf Trofenik in drugi. Njihova doktorska dela, ki so dobro zastavljena in pravilno izpeljana, večinoma uporabljajo filozofsko-psihološko analizo človeške zavesti in delovanja, ki jo je Veber povzel po svojem avstrijskem učitelju Alexiusu Meinongu.

Oceno disertacij je ob koncu knjige prispeval dr. Bojan Žalec, dolgoletni raziskovalec življenja in dela dr. Vebra, ki je opozoril na velik nacionalni pomen teh del ter na kakovost in odličnost dr. Vebra kot profesorja in mentorja. Omenjeno je z vsebinskimi analizami disertacij potrdila tudi Tanja Pihlar v zadnjem prispevku z naslovom *Pot iz pozabe*.

Tea Anžur

Mednarodna znanstvena konferenca Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja

Radenci, 15.–17. april 2015

Mednarodna znanstvena konferenca z naslovom Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja se je tudi v letu 2015 odvijala v Hotelu Radin v Radencih. V treh dneh so se predstavili strokovnjaki in znanstveniki iz številnih držav, ki so prispevali tudi članke za objavo v zborniku konference (Nemčije, Avstrije, Madžarske, Poljske, Slovaške, Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Srbije.). Mednarodna konferenca je potekala pod častnim pokroviteljstvom Mednarodnega arhivskega sveta med 15. in 17. aprilom 2015.

V uvodnem delu konference je prisotne pozdravil Ivan Fras, direktor Pokrajinskega arhiva Maribor. Sledili so pozdravi mag. Ivana Šijanca, direktorja podjetja Trevis d.o.o., generalnega sponzorja za področje klasičnega arhiviranja, in Boštjana Gaberca, direktorja podjetja Mikrografija d.o.o., generalnega sponzorja za področje dolgoročne hrambe gradiva. Konferenco je z otvoritvenim nagovorom in pozdravom odprla ministrica za kulturo Republike Slovenije, mag. Julijana Bizjak Mlakar.

Vodilna tema letošnje konference, ki ji je bil namenjen prvi dan konference, je bilo materialno varstvo arhivskega gradiva. V ta namen je direktor Pokrajinskega arhiva Maribor predstavil stanje materialnega varstva in prostorske pogoje v Pokrajinskem arhivu Maribor, kjer so razmere povečini neprimerne in je potreben temeljit razmislek o prihodnosti primerne varovanja arhivskega gradiva.

Osrednje predavanje o materialnem varstvu je podal vabljen predavatelj, predsednik ekspertne skupine za arhivske zgradbe in okolje pri Mednarodnem arhivskem svetu, Jonathan Rhys-Lewis iz Velike Britanije, ki je osvetlil probleme in rešitve v zvezi z materialnim varstvom in primerno hrambo arhivskega gradiva. Sledila so zanimiva predavanja, ki so obravnavala varovanje klasičnega (papirnega) arhivskega gradiva (preventivo in kurativo) kot tudi varovanje elektronskega arhivskega gradiva, kjer se morda še ne zavedamo dovolj nevarnosti, ki nanj prežijo. Svoje prispevke so tako podali Adrien P. Holl z Madžarske, dr. Tadeja Matos z Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo, Sanja Androić, mag.

